

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม การสร้างภูมิปัญญาให้แก่สังคม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 4) ได้กล่าวว่าการศึกษาจะช่วยสร้างความเจริญทางใน ความคิด จิตใจ ทั้งยังได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล ระหว่างความเจริญทางจิตใจกับวัตถุและความเติบโตทางเศรษฐกิจ ในการพัฒนาคนนั้น จะต้องพัฒนาไปทั้งด้านความรู้ในเรื่องต่าง ๆ และพัฒนานุคลิกผู้ศึกษาเองให้มีความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ กำนินิยมและคุณธรรม ซึ่งจะต้องควบคู่กันไปเสมอ เพราะเมื่อบุคคลหนึ่งมีความรู้ แต่มีความประพฤติ ทัศนคติ กำนินิยมและคุณธรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมย่อมจะนำไปสู่การใช้ความรู้ในทางที่ไม่ก่อประโยชน์ต่อทั้งตนเองและส่วนรวม ดังนั้นในการใช้การศึกษาให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประชากรและประเทศชาติให้บรรลุ เป้าหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มาตรฐานและมีประสิทธิภาพพิพอกที่จะพัฒนาประชากร และประเทศชาติให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2540 : 3)

จุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาที่มีต่อสังคมโดยตรง คือการเตรียมบุคคลให้ครองชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ส่วนหน้าที่ของโรงเรียนก็คือช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ผู้บรรลุนิติภาวะมีความสามารถดีขึ้นในการแก้ปัญหา ดังนั้น จุดมุ่งหมายเบื้องต้นของการศึกษาไม่เพียงแต่พัฒนาความต้องการ ความสนใจ ความสามารถของแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่ควรมุ่งสร้างเสริมบุคคลที่สังคมพึงปรารถนา (กาญจนา คุณารักษ์ , 2521 : 10)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งสรุปได้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต

ของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ช่วยพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม เน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้าน คือ

1. ด้านปัญญา ให้รู้จักเหตุผล แยกแยะผิดชอบชั่วดี รู้คุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของสังคมไทยและรู้จักเลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก
2. ด้านจิตใจ ให้รู้จักฝึกจิตใจตนเองให้เจริญงอกงามด้านคุณธรรม ละอายต่อการทำผิด มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ รู้จักพอ มีความอดทนหนักแน่น
3. ด้านร่างกาย ควรมีร่างกายที่เจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย รู้จักดูแลสุขภาพร่างกาย อนามัยทั้งของตนเองและครอบครัว
4. ด้านสังคม พึงมีพฤติกรรมทางด้านสังคมที่ดี การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยไม่เห็นแก่ตัว ชำรงรักษาเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น รู้จักอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติ

โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นหน่วยงานหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เยาวชน มีนักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความของ การมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

กาญจนา คูณารักษ์ (2521 : 9 - 10) ได้ให้ความหมายของการมัธยมศึกษาไว้ว่า การมัธยมศึกษาโดยทั่วไปนั้นเป็นการศึกษาในระดับกลางระหว่างประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นมูลฐาน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายจะสร้างพัฒนาการของเด็ก กับอุดมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาวิชาชั้นหรือวิชาการชั้นสูง การมัธยมศึกษาจึงเป็นตัวเชื่อมระหว่างประถมศึกษาและอุดมศึกษา เป็นการศึกษาสำหรับเด็กในวัยรุ่น ซึ่งกำลังจะเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสำคัญต่อสังคม

ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช (2528 : 23) ได้กล่าวถึงการมัธยมศึกษาไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา ซึ่งอยู่ในวัย 12 - 17 ปี เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรม ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัยของตนเองและด้วยความถนัดของแต่ละคน เพื่อการประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

ศกาส แสงสุวรรณ (2534 : 12) ได้กล่าวว่า การมัธยมศึกษา เป็นการให้การศึกษแก่เยาวชนในช่วงอายุ 12 - 19 ปี หรือการให้การศึกษแก่เด็ก ที่อยู่ในช่วงกลางระหว่างประถมกับอุดมศึกษา หรือเป็นการศึกษาสำหรับเด็กวัยรุ่น การศึกษาของเด็กวัยรุ่นนี้ จึงเป็นการศึกษาที่เตรียมอนาคตให้แก่เด็กว่าจะดำเนินชีวิตอย่างไรเมื่อเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ในการให้การศึกษจึงจำเป็น

ต้องกำหนดการศึกษาที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตไว้อย่างกว้างขวาง ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมให้อยู่ในจิตสำนึกของการเป็นคนดี เป็นพลเมืองดีของชาติ

การจัดการเรียนในโรงเรียนมัธยมจึงมีความสำคัญ เพราะมีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาในระดับนี้เป็นอย่างดี จะมีพื้นฐานความรู้ในด้านวิชาการ และวิชาชีพเพียงพอที่จะไปประกอบอาชีพเป็นแรงงานระดับกลาง ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือศึกษาต่อเพื่อเป็นแรงงานระดับสูงต่อไป บุคคลเหล่านี้จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง การมัธยมศึกษาจึงนับว่าเป็นหัวใจของระบบการศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงเป็นสถานบันทางการศึกษาที่วางรากฐานความคิดและความประพฤติของวัยรุ่น ปลูกฝังคุณธรรมให้แก่พลเมืองของชาติ (สุโขทัยธรรมาราช , 2526 : 6-7) นอกจากนั้นยังเป็นช่วงที่เสริมคุณภาพคนต่อเนื่องจากการศึกษาภาคบังคับ เป็นการศึกษที่จัดไว้สำหรับเยาวชนที่สามารถออกไปเป็นแรงงานของชาติได้โดยทันที การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้เข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ , 2531 : 44) หลักสูตรมัธยมศึกษา มีหลักการที่จะให้สถานศึกษาได้ดำเนินการสอนทั้งวิชาที่เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาคือ และวิชาที่เป็นพื้นฐานสำหรับประกอบอาชีพ เพื่อให้ นักเรียนได้เริ่มเรียนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจของตนเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างของความสามารถและความสนใจของนักเรียน กรมสามัญศึกษาซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาในระดับมัธยม ได้มีการกำหนดงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่ควรทราบว่าจะประกอบด้วย การกำหนดแผนปฏิบัติงานและพัฒนาโรงเรียน การบริหารงานวิชาการ การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารงานบุคคล งานอาคารสถานที่ ชุมชนและงานประชาสัมพันธ์ กิจกรรมเสริมหลักสูตร (กรมสามัญศึกษา , 2519 : 23)

แทนส หันนาคินทร์ (ม.ป.ป. : 68 - 69) ได้แบ่งงานในการบริหารโรงเรียนออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. งานด้านวิชาการ ประกอบด้วย งานด้านเกี่ยวกับครู งานด้านเกี่ยวกับตัวนักเรียน งานด้านการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน งานด้านการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยี งานด้านเกี่ยวกับบุคลากรด้านการสอน

2. งานด้านธุรการ ประกอบด้วย งานด้านการเงิน งานด้านการติดต่อในองค์กร และภายนอก งานด้านอาคารสถานที่ งานด้านบริการต่าง ๆ งานด้านปกครองและควบคุมบุคลากรที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน

3. งานด้านกิจการนักเรียน ประกอบด้วย งานด้านควบคุมดูแลความประพฤติ และระเบียบวินัยของนักเรียน งานด้านการแนะแนว และการจัดหาทุน งานด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน งานบริการอาหารกลางวัน งานบริการด้านสุขภาพ งานบริการด้านการรักษาความปลอดภัย

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 41) ได้จำแนกขอบข่ายของการบริหารการศึกษาออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานธุรการและการเงิน
3. การบริหารงานบุคลากร
4. การบริหารงานอาคารสถานที่
5. การบริหารกิจการนักเรียน
6. การสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

รุ่ง พูลสวัสดิ์ (ม.ป.ป. : 90) ได้กล่าวว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นการบริหารงานที่ผู้บริหารการศึกษาจะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับตัวนักเรียนทั้งหมด ยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน การบริหารกิจการนักเรียนจะครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน อาทิเช่น งานกิจการนักเรียนก่อนเข้าโรงเรียน งานกิจการนักเรียนระหว่างที่อยู่ในโรงเรียน งานการจัดกิจกรรมนักเรียน และงานบริการสำหรับผู้ที่อยู่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เป็นต้น

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526 : 79) ได้ให้ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียนว่า หมายถึง กิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนทั้งหมดในส่วนที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนภายในห้องเรียน งานบริหารกิจการนักเรียนโดยทั่วไปก็คือ งานด้านธุรการ งานด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน อาจแบ่งงานงานบริหารกิจการนักเรียนได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. งานที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของผู้บริหาร เช่นงานสำรวจสำมะโนนักเรียน งานรับนักเรียนใหม่ งานย้ายโอนนักเรียน การสอบและประเมินผล และงานที่เกี่ยวกับการปกครองนักเรียน ระเบียบวินัยในโรงเรียน

2. งานที่เกี่ยวกับการบริการนักเรียน เช่น การจัดบริการแนะแนว บริหารห้องสมุด บริการทางด้านสุขภาพอนามัย บริการอาหาร บริการด้านร้านค้าโรงเรียน บริการเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียน เป็นต้น

3. งานที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางการศึกษา เช่น การจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ ในโรงเรียน การจัดทัศนศึกษา กิจกรรมสันทนาการ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานสำคัญงานหนึ่ง ซึ่งไม่ได้หมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติ แต่เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียน และเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของนักเรียน ทั้งยังเป็นการให้ครูอาจารย์ได้มีโอกาสรู้จักนักเรียนมากยิ่งขึ้น จนสามารถให้ความช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้

ประดิษฐ์ ชวบเจริญ (ม.ป.ป. : 177)กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียน เป็นงานสำคัญอย่างยิ่งด้านหนึ่งของผู้บริหารการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูใหญ่มีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องดำเนินงานทุกอย่างภายในโรงเรียน เพื่อให้กิจการนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (ม.ป.ป. : 197) กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียน เป็นความรับผิดชอบที่สำคัญของผู้บริหารการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ที่จะต้องจัดการเกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่าง ภายในโรงเรียน เพื่อให้เด็กทุกคนสามารถมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะออกไปสู่สังคมภายนอกได้

ภิญโญ สาร (2523 : 388) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูใหญ่มีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินงานทุกอย่างภายในโรงเรียนเพื่อให้กิจการนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยยึดหลักการว่า โรงเรียนควรพยายามให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนได้มีโอกาสมาเป็นนักเรียนอย่างเสมอภาคและยุติธรรม เพราะการศึกษาช่วยทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดีของชาติ การศึกษาช่วยให้บุคคลมีความรอบรู้และฉลาดไหวพริบ รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง รู้จักปรับตัวเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพสังคม การศึกษาช่วยพัฒนาบุคคลให้รู้จักใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่า การบริหาร

กิจการนักเรียนนั้นมีความสำคัญมาก เพราะเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับการพัฒนาเยาวชนให้เจริญเติบโต สมบูรณ์ดีพร้อมทั้ง อารมณ์ สังคม และจิตใจ การบริหารวิชาการ สามารถพัฒนาได้มากทางด้านสติปัญญา และกระทำได้ดีมากในห้องเรียน การบริหารกิจการนักเรียนที่กระทำนอกห้องเรียนปกติ สามารถพัฒนาเยาวชนได้ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ ซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยให้เยาวชนเป็นคนสมบูรณ์ สามารถอยู่ร่วมกับคนและทำงานร่วมกับคนได้ดีในสังคม และช่วยให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีที่ประเทศชาติพึงปรารถนา (ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์, 2534 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษามุ่งหมายเน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้าน อย่างสมดุลและกลมกลืน คือ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม (พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ, ม.ป.ป. : 50) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) กรมสามัญศึกษา โดยจัดให้งานกิจการนักเรียนอยู่ในนโยบายที่ 3 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนมาตรฐานที่ 12 ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบและวิธีการแนะแนวการศึกษาในโรงเรียน ให้มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาของนักเรียนมากขึ้นและนโยบายที่ 7 การศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย มาตรฐานที่ 3 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในลักษณะชุมชน ชมรม งานกิจการนักเรียน และจัดให้มีคณะกรรมการนักเรียนหรือสถานักเรียนโดยให้มีรูปแบบและวิธีการที่สอดคล้องกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของประเทศ ในปัจจุบันนี้ การเรียนการสอนมิได้มีเพียงแต่ในห้องเรียนเท่านั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่น่าสนใจให้กับเด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน(เชาว์ มณีวงษ์, 2534 : 9)

สถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาปัจจุบัน คือ การแพร่ระบาดของสารเสพติดโดยเฉพาะยาบ้าในสถานศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมี นโยบายเร่งรัดให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งเข้มงวดกวดขันในเรื่องดังกล่าว เพื่อปกป้องเด็กจากอันตราย โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของสารเสพติดและยาบ้า รวมทั้งสอดส่องดูแล สำหรับเด็กที่มีพฤติกรรมแนวโน้มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง (กระทรวงศึกษาธิการ , 2541 : 39) นอกจากปัญหายาเสพติดแล้วยังมีปัญหาคืออื่น ๆ อีก เช่น ปัญหาการขาดเรียน ปัญหาด้านสุขภาพทั้งกายและจิตใจ ปัญหาความยากจน ปัญหาการปรับตัวไม่ได้ การทะเลาะวิวาทซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน การจัดการเกี่ยวกับกิจการนักเรียนจึงมีส่วนมากในการช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ หากโรงเรียนได้มีการรวบรวมข้อมูลของนักเรียนในทุกด้าน ครู-อาจารย์มีความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนแล้ว ก็อาจจะส่งผลในการลดพฤติกรรมที่มีปัญหาต่าง ๆ ลงได้

จากแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) กระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปปัญหาที่พบในเขตการศึกษา 11 ไว้คือ เขตการศึกษา 11 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัด 5 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ มีสภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ การศึกษายังจัดได้ไม่ทั่วถึง แรงงานมีการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำและมีปัญหาแรงงานท้องถิ่น เขตการศึกษานี้ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพที่จะรองรับความเจริญเติบโตในด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการบริการ นอกจากนี้เยาวชนและประชาชนยังขาดความสำนึกและตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขาดการสืบสานวัฒนธรรมอีสานใต้ จากสภาพปัญหาและแนวโน้มในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในปัจจุบันนี้ ได้กำหนดจุดเน้นในการพัฒนาไว้ 4 จุดเน้น ดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดน/ไทย-กัมพูชา เน้นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษาไทยแก่เด็กก่อนประถมศึกษา ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา (สุรินทร์ , บุรีรัมย์ , ศรีสะเกษ) รวมทั้งให้เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากยิ่งขึ้น

2. การจัดการศึกษาเพื่อสืบสานวัฒนธรรมอีสานใต้ โดยส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักอนุรักษ์ ส่งเสริม ขำรงรักษาและพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ รวมทั้งรู้จักสร้างสรรค์ สังคม เลือกรสรม ปรับปรุงแก้ไข และสืบทอด

3. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ตามสภาวะท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชน มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพตามความต้องการ ความสนใจและรักท้องถิ่น ประกอบอาชีพอยู่ในท้องถิ่น

4. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่ นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชน ในการฟื้นฟูอนุรักษ์ป่าไม้และแหล่งน้ำ รวมทั้งให้สถานศึกษา ศาสนสถาน มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูอนุรักษ์ พัฒนาป่าไม้และแหล่งน้ำ

นอกจากปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้วยังพบกับสภาพปัญหา ขาดเสถียร เด็กขาดความอบอุ่น เนื่องจากไม่ได้ได้อยู่ร่วมกับบิดามารดา ขาดความเป็นระเบียบวินัย ไม่เคารพกฎหมาย ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมในอนาคตได้ (กรมสามัญศึกษา, 2530 : 1)นอกจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเองและสภาพครอบครัวแล้ว อาจเกิดปัญหาจากภายในสถานศึกษาเอง เช่น นักเรียนมาโรงเรียนแล้วทางโรงเรียนมิได้ตอบสนองความต้องการของนักเรียน นักเรียนไม่ได้รับความอบอุ่นจากครูอาจารย์ มีการเข้มงวดกวดขันเรื่องของวินัยมากเกินไป มีการ

ลงโทษอย่างรุนแรง โดยไม่ใช้หลักจิตวิทยาในการป้องกัน และแก้ปัญหา นอกจากนี้นักเรียนอาจขาดการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ในบางครั้งครูอาจารย์ที่ปรึกษาขาดความเข้าใจในตัวนักเรียนไม่สนใจที่จะติดตาม และขาดการประสานงานกับผู้ปกครอง (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา . 2534 ข : 9-12) อันเป็นต้นเหตุของการประพฤติผิดวินัยของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และการแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยหันมาพึ่งยาเสพติด การมั่วสุม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ต้องอาศัยแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม คือ การจัดดำเนินงานกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพในทุกด้าน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในโรงเรียนในการดำเนินงาน ให้ประสบผลสำเร็จ การบริหารกิจการนักเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา ตลอดจนการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักการเข้าสังคม การคบเพื่อน ความเป็นผู้นำ การรักษาสุขภาพอนามัยและมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การบริหารกิจการนักเรียนจึงเป็นภารกิจหนึ่งของผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนที่จะต้องให้ความร่วมมือ จัดให้มีขึ้นในโรงเรียนมีการประสานสัมพันธ์ในการจัดทำแผนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์แก่ตัวนักเรียนทุกคน

สำหรับเขตการศึกษา 11 เป็นเขตการศึกษาหนึ่ง ซึ่งยังมีปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และเพื่อให้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถทำได้ตรงประเด็นของปัญหา จึงจำเป็นต้องทราบสภาพความเป็นมาของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการทำวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการบริหารกิจการนักเรียน เฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11

3. ขอบเขตที่ใช้ในการวิจัย ได้ปรับปรุงจากขอบเขตของการบริหารกิจการนักเรียนของ รองศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534 : 37) ซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้

- 3.1 การรับเด็กเข้าเรียนและการแบ่งกลุ่มนักเรียน
- 3.2 การปฐมนิเทศ
- 3.3 การจัดให้ทุนการศึกษา
- 3.4 การจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ เช่น บริการอาหารกลางวันและน้ำดื่ม บริการสุขภาพอนามัย ฯลฯ
- 3.5 บริการปรึกษาหารือหรือแนะแนว
- 3.6 การจัดกิจกรรมนักเรียน
- 3.7 การจัดการสอนซ่อมเสริม
- 3.8 การรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน
- 3.9 การทำระเบียบสะสมเป็นหลักฐานและประวัตินักเรียน
- 3.10 การวิจัยประเมินผลและติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จไปแล้ว

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 501 - 1,500 คน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11

เขตการศึกษา 11 ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ บุรีรัมย์และศรีสะเกษ

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11

ครู-อาจารย์ หมายถึง ครู-อาจารย์ผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11

การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือที่เกี่ยวข้องกับวิชาการที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่ผู้บริหารและคณะครูอาจารย์จะต้องรับผิดชอบโดยตรงและจะต้องดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานนี้ให้เรียบร้อยประสิทธิภาพ โดยมีขอบเขตในการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งได้ปรับปรุงจากขอบเขตของการบริหารกิจการนักเรียนของ รองศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534 : 37) ดังนี้

1. การรับเด็กเข้าเรียนและการแบ่งกลุ่มนักเรียน

2. การปฐมนิเทศ
3. การจัดให้ทุนการศึกษา
4. การจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ เช่น บริการอาหารกลางวันและ
น้ำดื่ม บริการสุขภาพอนามัย ฯลฯ
5. การปรึกษาหารือหรือแนะแนว
6. การจัดกิจกรรมนักเรียน
7. การจัดการสอนซ่อมเสริม
8. การรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน
9. การทำระเบียบนสะสมเป็นหลักฐานและประวัตินักเรียน
10. การวิจัยประเมินผลและติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จไปแล้ว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการนักเรียน ในโรงเรียน
มัธยมศึกษา เพื่อนำไปเสนอแนะแก่ผู้บริหาร โรงเรียนสำหรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง การ
บริหารจัดการนักเรียนให้อยู่ในสภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เพื่อให้ทราบปัญหาในการบริหารจัดการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และ
นำไปเสนอแนะแก่ผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
นักเรียนของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูอาจารย์ ในโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดกลาง เขตการศึกษา 11 โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและครู
อาจารย์ผู้ปฏิบัติการสอน ซึ่งลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้บริหารซึ่งเป็นประชากรมีจำนวน 930 คน กำหนดขนาดตัวอย่างประชากร
โดยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง 275 คน แล้วนำไปสุ่ม
ตัวอย่างอย่างง่าย(Simple Random Sampling)

2. ครูอาจารย์ซึ่งเป็นประชากรมีจำนวน 5,141 คนกำหนดขนาดตัวอย่างประชากร
โดยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง 361 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 636 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด

ชุดที่ 1 ใช้สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามกำหนดให้เลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารกิจการนักเรียนลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ชุดที่ 2 ใช้สำหรับครู-อาจารย์ผู้ปฏิบัติการสอน โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามกำหนดให้เลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารกิจการนักเรียนลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังผู้ตอบทางไปรษณีย์ เมื่อตอบเสร็จแล้วผู้ตอบส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารและครูอาจารย์ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารกิจการนักเรียนวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ลำดับขั้นการเสนอผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจัดลำดับขั้นตอน โดยแบ่งออกเป็น 5 บทดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย ลำดับขั้นการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง ความหมายของการบริหาร การศึกษา ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียน ความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการนักเรียน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารกิจการนักเรียน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาในการบริหารกิจการนักเรียน

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รายการอ้างอิง แสดงถึงรายการหนังสือและเอกสารประกอบอื่น ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ประกอบด้วย รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ศูนย์พัฒนาวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย